

COȘINZEANA



REVISTA
LITERARA
ILUSTRATA
REDACTOR: SEB.
BORNEMISA

ANUL I.

Orăștie, 1 Novembre 1911.

Nr. 2.

Cuprinsul:

Ecaterina Pitiș: Baladă (poezie).

T. O.: Clemente Aiudeanu.

Aurelia Pop: Cântec de toamnă (poezie).

Mih. Gașpar: Sub Stefan-Vodă (nuv. ist.)

Victor Eftimiu: Singurătate (poezie).

Seb. Bornemisa: Toto (nuv. trad.)

* * * Poporale.

T. Murășan: Resemnare (poezie).

T. Liviu Blaga: Influența frigului și a căldurii asupra vieții.

Ermil Borcia: Clipe vesele.

SPICUIRI LITERARE:

Tudor Pamfile: Veleatul omului.

FLORI DE-O ZI:

S. B.: Cântărețul; Podul Suspinelor; Gra-

iul vremii; Războiul italo-turc; Veleatul omului.

RÂNDURI MĂRUNTE:

Prețuirea scriitorilor; Sărbările dela Iași; Știi românește?; Însemnările unui trecător; Știre literară; Tinerimea universitară română.

ILUSTRĂȚII:

Clemente Aiudeanu; Podul suspinelor, în Veneția; Vederi din Tripolis; Scenă din retragerea garnizoanei turcești din Tripolis.

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHICITURI ILUSTRATE

BIBLIOGRAFIE

Prețul unui exemplar 30 bani.

22 OCT 1911

„COSINZEANA“

Invitare la abonament.

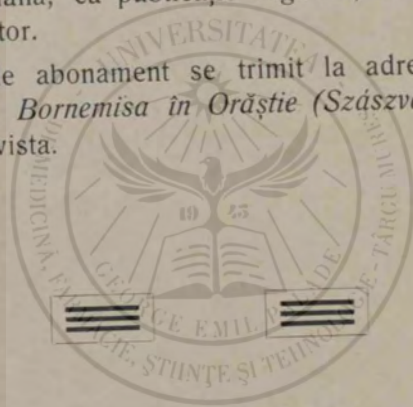
Revista „*Cosinzeana*“ apare până la Anul-nou (lunile Octobrie, Novembre și Decembre), ca numeri de probă, de 2-ori pe lună, — și se dă pe acest timp:

În Austro-Ungaria cu 1 cor.

În România, America și altă străinătate, cu 2 cor.

Dela Anul-nou încolo va apărea de trei-ori pe lună, ori chiar în fiecare săptămână, ca publicație regulată, cu preț de abonament corăspunzător.

= Bani de abonament se trimit la adresa „*Librăriei Naționale*“ S. Bornemisa în Orăștie (Szászváros), în a cărei editură apare revista.



GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

Baladă.

ECATERINA PITIȘ

În pădure 'n tainic loc
Poleit de lună,
Arde-un foc — și lângă foc
Trei voinici s'adună.

Lasă 'n voie frâu și cal,
Svârle carabină,
Umple cupa de cristal,
Și la cupa plină

Povestesc cu glas scăzut,
Așezați pe spate,
Focului ce-ascultă mut
Taine și păcate.

Dar deodată ce zăresc
Colo 'n plai? — Sunt fete,
Vin jucând și-și risipesc
Florile din plete.

Și se prind și se desprind,
Urma li se perde,
Acum iată-le venind
Pe poiana verde.

Vin ca vântul și pornesc
Mai năvalnic jocul,
Vin, și iată-mi ocolesc
Oamenii și focul...

„Dacă cupele ni-ți da”,
Glăsuește una,
„Le-om vrăji, de li-ți aveă
„Pline 'ntotdeauna“.

Se 'nvâtesc în jurul lor
Surizând șirete.
Fiecare 'ncrezător
Cupa sa și-o dete.

„De ne dați inelele”,
Zice blând crăiasa,
„Pân' să piară stelele
„Vă vedeți mireasa“.

Și inelul rând pe rând
Fiecare-l scoase,
Și-l întinse surizând
Jelelor frumoase.

„Cin' se prinde 'n joc cu noi”,
Zice-o altă fată,
„N-o să-l vateme-n război
„Arma niciodată“.

Și se prind voinicii 'n joc,
Și se duc departe.

În cenușă, lângă foc,
Zac trei cupe sparte.

Le-au găsit, umblând răsleți,
Păstorași cu turmă,
Dar de cai și călăreți
N'a rămas nici urmă.

O O O

CLEMENTE AIUDEANU

al cărui chip îl dăm mai jos, e cel din urmă tribun în veață, din revoluția dela 1848/9. S'a născut în 1820 în comuna Cămpeni, și a studiat la școalele maghiare din Aiud, la gimnaziul din Cluj și la preparandia din Sibiiu. A fost timp mai scurt învățător în Ofenbaia, apoi — chemat de amicul său Avram Iancu, care pe atunci era cancelist la tabla reg. în Târgul-Murășului, — ajunse conducătorul curții domnești a baronului Pavel Bornemisza. Aici l-a ajuns izbucnirea revoluțiunii. Revoluționarii maghiari îl înrolară în Abafája la honvezi, însă simțământul lui nu l-a lăsat să lupte împotriva neamului său și așa a fugit în tabăra lui Iancu, care era în lagăr pe „țarinele“ Cămpenilor. Iancu îl numi îndată Căpitan.



Clemente Aiudeanu, singurul tribun de-al lui Avram Iancu din revoluția dela 1848, azi încă în viață.

Când Hatvani descălecă cu armata lui la Abrud, Clemente Aiudeanu îl atacă de pe dealul lui „Țercaș“ și singur așeză tunul, al cărui glonț nimeri frâul dela calul lui Hatvani, făcându-l bucăți!

După învingerile glorioase secerate în luptele Moților asupra revoluționarilor maghiari în acei ani, alungând pe dușman peste Aiud, fu cinstit din partea M. Sale Francisc Iosif I. cu Crucea de aur pentru vrednicie, iar din partea Țarului Rușilor cu medalia de aur.

Când revoluția s-a potolit, a ajuns oficiant, și mai pe urmă învățător la școala gr.-cat. din Cămpeni, unde și astăzi trăiește cu o penziune de 26 cor. pe lună.

Bătrânul tribun, fala Românilor nostri din Munți, a ajuns frumoasa vârstă de 91 ani; o viață de aproape un veac, — plină de fapte de laudă, căci a

luptat atât cu arma, cât și cu știința, pentru fericirea neamului său oprosit. În persoana lui se oglindează omul modestiei, omul de caracter, omul îndurător și milos, — care poate fi arătat și altora ca model, atât pentru vitejia lui din anii tineri, cât și pentru felul cum a stat în slujba neamului în toată viața.

T. O.

O O O

Cântec de toamnă

AURELIA POP

*S-a ofilit cu fața tristă
Și cel din urmă trandafir,
Din busuiocul de la margini
A mai rămas abia un fir.*

*O rază palidă și rece
L-a 'mbrățișat încetinel,
Dar mâne 'n zori, lovit de brumă,
Se va topi pe veci și el...*

*Morman de frunze 'ngălbenite
Zac troienite pe cărări,
S-a stâns susurul lor simfonic
Și tainicele fremătări...*

*Sub ștreșini cuiburi pustiite,
Prin ramuri croncănit de ciori,
Pe codri vâl de ceață deasă,
În zare nouri călători,*

*Din toate farmecele firii
A mai rămas un jalnic cânt,
Ce se resfrânge 'n depărtare
În triste vuiete de vânt.*

O O O

SUB STEFAN-VODĂ

Nuvelă istorică

MIHAIL GAȘPAR

— urmare —

Eșiră la câmp.

Se desprimăvăară. Mugurii se crepaseră și frunzișul își scotea deja curios capul în lume, înșelat de căldura soarelui primăvăratec, care-l chemă la viață.

Totul părea scaldat în aur și numai apele Prutului, deși tulburi, țineau să se osebească de cadrul din jur prin scliposul alb al undelor.

În zare spre Apus, Carpații, paznicii tăcuți și credincioși ai neamului românesc, se desfășurau ca o broditură albastră pe un fond fumuriu.

Pădurile din apropiere, pierduseră deja ceva din rugina ce o așterne toamna peste pământ. Se întunecă

codrul, căci simția deja în mădulări zvâcnirea vieții care nizuiă spre lumină.

Cei doi bătrâni se opriră lângă niște mesteacănii, cari străjuiau liniștea din jur, de par'că ar fi fost postați de calauze acolo la marginea drumului.

Boerul Stroe și cu părintele Nicolae mergeau făr' a grăi vreo vorbă. Dacă eră cineva să-i vază, ar fi putut jură că dâșii își numărău pașii, nu altceva. Atât de îngândurați mergeau. Părintele Nicolae mai aveă ochi pentru frumseța acestor zile de primăvară, dar boerul Stroe ba.

Dela o vreme părintele, văzând că boerul nu zice nimic, curmă tăcerea.

— Frumoasă zi boerule! — zise dâșul, ca să se nădiască cumva vorba.

Boerul Lupu părū că se trezește dintr'un vis.

Privi mirat în jur, apoi opri privirea țintă la preot și-l întrebă:

— Sfinția Ta bănuiești pentru ce te-am luat cu mine?

— Păi, nu știu cum să zic, — răspunse preotul — și da și ba. Vorba e, că înainte de a ne pune la masă, nu strică puțină mișcare. Deși...

— Ce deși? — întrebă Stroe.

— Hm... vezi Dumniata, n'am mâncat de-aseară. Azi am liturgisit, m'am împărțășit cu pelița Domnului. Boerul Stroe zimbii.

— Înțeleg, părinte Nicolae... vrei să zici că ți-e foame.

— Păi, așa i-ar fi numele.

Stroe Lupu nu răspunse, ci plecă înainte.

Steteau tocmai la poalele unei mici ridicături de țarm. Vuetul apelor se deslușii ca murmurul adânc al unei adunări de oameni. Erau la malul Prutului.

O boare ușoară, dar rece, venia de peste apă. Răul eră umflat și pe alocuri părăsise patul. Pe lângă țărmi și prin mijloc, mână pete largi de spumă murdară.

Boerul Stroe se rezimă în bățul său de alun și-și perdū privirea pe deasupra valurilor. Apele Prutului veniau vuint din greu. Se topia zăpada prin munți. Dincolo de râu se întindeă Bugeacul. Pământ ca masa, nu altceva, până departe în zarea fumurie!

Soarele își desfășură toată căldura timpurie, desmerdând sinii puternici ai pământului desmorțit. Dar pământul, nădușit de atâta foc, zvâcnia din plămâni lui uriași aburul înfierbântat al dragostei din care aveă să incolțească nu peste mult — viață.

Tăcerea o rupse de data aceasta Stroe Lupu.

— Ascultă, părinte Nicolae, de ce te-am chemat. Preotul întinse capul.

— Vei fi auzit și Sfinția Ta de veștile cari cutreeră țara. De minunile ce or fost să se întâmple pe la Neamț, pe la leși și Hotin?

— Cum să nu fi auzit. Doar' zi de zi se întâmplă că vine ba unul, ba altul din argații Măriei-Tale, să-mi ceară sfatul. Dar ce pot eu, becisnicul rob al Domnului? Alui este pământul și voia lui cea preainaltă ne cărmuiește.

— Amin — grăi Stroe. Dar vezi și Sfinția-Ta, că toate au margini. Poporul e ca un cârd de cărlani. Ajunge să se sperie unul și toți ceialalți își perd capul. Vorba e că, ce părere ai Sfinția-Ta?

— Eu? se miră părintele.

— Sfinția-Ta, da.

— Apoi eu ce părere să am, boerule. Eu aud iac'ășa vorovind norodul. Dar, vorba Măriei-Tale, după norod nu te prea poți țineă, el vede și ziua în amiaza mare staffii.

— Bine, bine, crezi Sfinția-Ta în cele ce se spun? Sfinția-Ta știi scripturile.

— Apoi, minuni au fost și vor fi, căci minunile le face Domnul. Puterea lui; noi ne îngrozim numai și căutăm să ne pocăim.

Boerul privii întins și cu mare luare aminte la preot.

Într'un târziu, dupăce căută să străbată până și rărunchii părintelui Nicolae, zise:

— Părinte, eu cred în cele ce se spun!

Rosti cu atâta tărie și încredere aceste cuvinte, încât părintele, fără să-și poată da seama, simți un fior de spaimă trecându-i pe la șele.

— Doamne apără-ne și ne ocrotește! — strigă dâșul — oare ce vor fi însemnând și acestea?

— Stai părinte, ți-oi spune eu și ce are să fie.

Popa Nicolae părea un stan de peatră, nu altceva.

— Păi, — îndrăzni Sfinția-Sa — de unde le-ai cules...

— De unde să pot culege... Ori ce crezi Sfinția Ta, că peri albi mi-au eșit de giaba? Doar din pățanii învăț omul. Și-apoi Stroe Lupu a pățit multe. Dar ia să-ți aduci Sfinția-Ta aminte, când au năvălit mai pe urmă Tătari în Țară?

Părintele Nicolae increți fruntea, frământându-și creerul.

— Să-ți spun eu, zice Stroe, văzând că părintele nu o scoate la capăt. De pe vremea pristăvitului Vodă Bogdan. Eram eu tiner atunci, pe acele vremi când i-au strâns deasupra de Orhei la apa Nistrului. Tii, ce ospăt sângeros a mai fost și acela, Dumnezeule Doamne! Ei, a fost demult.

— Ce de mult, boerule, doar și eu am fost acolo, dar vezi, păcatele mele, uită omul.

— Uită, uită, — adăogă trist Stroe.

— Și-apoi să nu fie cu mirare, dar câte nu s'au întâmplat de atuncia. Doar știi Luminăția-Ta, Moldova sireaca... așa i-a fost ursita, să se tot apere... Haini vecini mai avem și noi, boerule. — Vorba veche zice, că e bine să ai vecini, dar halal de vecini ca ai noștri. Să te scoată din casă cu deasila, nu altceva.

Stroe afirmă spusele preotului.

— Dar e bun Dumnezeu, nu lasă El țara Moldovei! Mâna lui e armă puternică și cine bate la poarta milei lui, nu bate înzădar.

— Adevăr graiești, părinte. Hainii...

— Și de câte ori nu i-am învățat minte. De câte ori nu s'au întors cu capetele sparte acasă... Dar câți

au rămas pe aici pentru vecie! Și tot n'au prins minte. Și să mai zici, boerule, că ar fi vreun pământ bogat pământul Moldovei, da ce-i?, o sărăcie, și nici măcar de atât să nu ai parte. Și acum ce-o să mai trimită Domnul peste noi? Doamne păzește-ne!

Și părintele Nicolae făcù o cruce mare, pravoslavnică.

Boerul Stroe își trimisese ochii în pribegie dincolo de Prut.

Când termină cu vorba părintele Nicolae, se întoarse spre dânsul. Așeză brațul său pe umărul preotului și zise încet:

— Părinte Nicolae, Sfinția Ta mă cunoști de o bună ruptură de vreme acum, așa-i?



Podul suspinelor, în Veneția.

(Vezi explicația la „Flori de-o zi“.)

— Aşa-i boerule!
— Mă ştii cine sânt, cum sânt. Ştii Sfinţia ta prea bine că, deh, om oi fi şi eu, dar, de una de două, nu-mi perd nădejdea.

— Ştiu, boerule.

— Ei, vezi, acum, decând cu veştile astea, mi-a intrat o ghiată la inimă, nu glumă. De multe ori încerc să mă întăresc, şi nu merge. Pare-că ar fi cineva aci în mine şi mi-ar tot spune nişte lucruri groaznice la ureche.

„Mărturisesc, că nu înţeleg ce mi-se şopteşte, — dar mi se pune aşa cu greu pe pept, ştii, cum e când îţi stă ceva înaintea. Nu ştii ce are să fie, dar simţeşti că vine. Aşa e cu mine.

„Par'că spânzură o năpastă deasupra capului. Şi decum mi-a intrat gândul acesta la suflet, eu nu mai am linişte. Noaptea nu dorm, ziua nu am pace. Umblu de colo colo, ca un om beat, dar nu mă prinde locul. Ai auzit şi Sfinţia Ta ce a spus Toader gornicul mai acu zece zile în curte, venind dela Orhei?

— Auzit, boerule.

— Ei ce zici atunci?

— Păi, voia lui Dumnezeu.

— Bine, bine, dar vorba e, că numai în voia Domnului nu ne putem lăsa, că ne-am prăpădit. Ş'apoi vezi Sfinţia Ta, mai e ce mă roade.

Stroe Lupu ridică băţul şi descrie cu dânsul un cerc în aer.

— Tot cât vezi cu ochii, este al meu. O viaţă întregă m'am fost trudit. Dumnezeu m'a ajutat, bunul! Din copil de răzeş, am ajuns boer, şi mare e cinstea mea la Măria Sa Vodă în Suceava. Pân'acu a dat Dumnezeu şi au fost toate bune. Azi mâne credeam să-mi văz aşezată fata, — dar după toate câte se spun, — mă îngrozesc. Auzi d-ta, să plângă icoana Maicii Domnului, să sară buzduganul lui Vodă din cui!?

— Nemaipomenite lucruri! — zise preotul.

— Dar acestea ca acestea, mai zici, minuni, mâna lui Dumnezeu, dar altele, cari mă pun şi mai mult pe griji.

— Doamne fereşte! — îngână părintele Nicolae.

— Leahul zice-se că ar fi rescumpărat cu multe daruri scumpe pacea dela Tătarii din Crâm. Vorba e însă, că auzind acest lucru Hanul cel mare dela Volga, s'ar fi supărat rău. Şi apoi cât cunosc eu pe Leah, n'a făcut el darul de geaba, păgânilor. E vorba de noi, Părinte, de ţara Moldovei!

— Oare? — se încumetă părintele.

— Ascultă numai. De când a dat Dumnezeu de avem în scaun pe Măria Sa Ştefan, nu merg lucrurile pe placul vecinilor. S'a întărit ţara. S'au potolit boerii şi nu mai e nimeni pe la curţile străine de ai nostri. Nu, ci stau acasă şi potrivesc binele moşiei. Şi, vezi, aceasta nu mai e pe placul vecinilor. De ce să nu fie ca mai de mult, când aveau atâtea privilegii de a se amesteca în trebile noastre? Şi tăria noastră e spaima lor.

Chilia o băturăm, Hotinul îl luarăm, la Baia spulberăm în dric de iarnă puterea lui Măteş Ungurul.

Ş'apoi, când ar fi, şi pe Leah l-am învăţat noi minte. Căci e mică ţara Moldovei, părinte, da-s viteji copiii ei.

— Să le ţină Dumnezeu sămânţa!

— Amin! — Dar, vezi, Leahul e Leah, nu-i ca alt duşman. Vine, îl baţi ori te bate, şi bine. Leahul e viclean... te laudă din gură şi te atacă dela spate, când ţi-e lumea mai dragă. Tot aşa au făcut ei cu noi. Linguşitori şi vicleni. Şi aşa socotesc, că şi cu darurile lor, în Moldova au ţintit. Şi, mă tem că au nimerit. Tătarii sunt lacomi sălbateci şi se aprind uşor. Ajunge să le fi povestit Lehiu, de averile de pe la noi, pentru ca sute de mii se încalece împotriva noastră. Şi până ce noi vom sângera, Leahul o să rădă stând la o parte, rade-ar Dumnezeu de dânsii.

— Pfti, Satană spurcată! — strigă părintele Nicolae, scuişând în susul apei, cătră Polonia. Ş'apoi mai zici, boerule că sânt creştini de legea lui Hristos?, să nu crezi, fiii Satanei, năpârce spurcate!

— Şi eu mă tem de Tătar, Părinte! Sunt mulţi ca iarba Bugeagului şi nici nu visezi pe unde năvălesc în ţară. Şi luptă cu îndârjire.

— Păi, nu ştiu eu, boerule!

— Mai bine de zece ori cu Leahul în războiu, decât odată cu Tătarul. E crud duşman. De aceea m'am gândit aşa în nopţile când nu mă lasă nevoia aceasta a mea să dorm, m'am gândit, că dacă ar fi să fie una ca aceasta, — apoi... Sfinţia Ta trebuie să-mi dai mână de ajutor.

— Eu, boerule? — întrebă mirat părintele Nicolae. Păcatele mele, ce mai ajutor pot eu da?

— Mare ajutor.

— Ehe, boerule, — zise preotul — prea mă iau în furcă. Au bătrănit ciolanele, nu mai mişcă încheeturile, şi pace. Mă mai gândesc şi eu, nu-i vorbă, de multe ori aşa la câteo frământare vitejască... şi cred, — deh, omul om, că aş mai putea învărti ghioaga, da nu merge.

Stroe Lupu zimbă.

— Nu cer eu braţul Sfinţiei Tale. A fost când a fost, da acu — potirul şi molitvelnicul. Ştiu eu, da inima... inima...

— A., şi părintele încordă peptul, — inima? Inima, boerule, este a Domniei Tale! Inimă mai are părintele Nicolae!

Rosti cu atâta mândrie cuvintele din urmă, încât Stroe începuse să rădă cu hohot.

— Vezi, zise dânsul — ştiut-am eu că nu mă înşel în Sfinţia Ta. — Comoara mea cea mai mare, pe Maria, şi-o încredinţez Sfinţiei Tale, când o fi să fie ceva. Mi-o făgăduieşti?

— Cu dragă inimă, boerule. Dar, — şi un suris şăgalnic apărură pe buzele preotului, — pentru atâta lucru a fost păcat de moarte să mă porţi pe aicia. Ste-team mai bine acasă în cerdac...

Stroe tocmai voută să răspundă, când părintele întinse brusc braţul, purtat parecă de o spaimă grozavă şi arătă peste apă...

— Acolo... acolo... boerule!!!

Stroe, care stetea cu spatele cătră râu, se întoarse repede, dar nu deosebi nimic.

— Ce-i, părinte?...

— Colea! uite numai... un... un om!

— Unde, pentru Dumnezeu?, întrebă Stroe agitat, nevăzând nimic?

Galbin ca ceara, preotul ridică mâna tremurândă și arată spre stepa care se întindea dincolo de râu. Boerul Stroe urmări cu atențiune direcțiã indicată, privi o bucată de vreme încordat, apoi strigă:

— Acela-i pribeg!

Și fără a mai zice ceva, începù să alerge spre curte.

— urmează —

O O O



Vederi din Tripolis. Arcul împăratului Marcus Aurelius.

SINGURĂTATE

VICTOR EFTIMIU

Departe, cine știe în ce oraș ploios,
Cu tâmpile în palme vei fi gândind la mine
Privind spre cerul umed, tomnatec, somnoros.

Departe... cine știe în ce oraș ploios...

Cu fruntea sprijinită în degetele pale...

Afară plouă... plouă... și vântul toamnei bate...
Și mă gândesc la tine, frumoaso de departe,
La ochii 'n cari se stinge un dor de mângâiere,
La soarta ne'ndurată ce calea ne-o desparte.
Și mă gândesc la tine frumoaso de departe...

În sufletu-mi coboară tristeți sfâșietoare
Și golul din odaie se 'mpiăștie în mine,
Durerea ta, străino, pustiul tău, mă doare
Și 'n sufletu-mi coboară tristeți sfâșietoare.

Și-acum, când cade seara din cerul somnoros,
Când tot mai larg se 'ntinde în jurul meu pustiul
Te stingi și tu, ca mine, urzind un vis frumos...

Departe... cine știe în ce oraș ploios...

(Din volumul „Poemele singurătății” ce va apărea încurând în editura „Librăriei Naționale” din Orăștie).

O O O

TOTO

GABRIELE D'ANNUNZIO

Tr. de S. BORNEMISA

Eră, ca un urs, coborît la câmpie din văgăunile Maielei. Vecinic nespălat și murdar pe față, cu păr mare, care îi crescuse până și pe tâmpile, avea doi ochi rotunzi și gălbui, ca floarea rapiței, care niciodată nu se închide.

Când eră vreme frumoasă, pribegia pe câmpuri, pigulind poame, culegând fragi, sau aruncând cu petricele după șopârlele, care se 'ncălziau la soare. Scotea niște strigăte sălbatice, scurte, cari aduceau mult cu lătratul cânilor puși în lanțuri în căldurile de August, sau cu îngânările nepricepute ale unui copilaș. Sărmanul Toto, eră mut!..

Niște hoți îi tăiaseră din rădăcină limba. Păzea pe-atunci la șes turma stăpănu-său; zicea din fluer și privea dus pe gânduri la norii ce se 'ngrămădeau pe bolta cerească, sau se uită pe urma rețelor sălbatice, pe cari le mânau valurile pe apă, în jos. Se coboră un amurg de vară pe fagii Maielei, cari foșneau în bătaia leașă a vântului cald, când Moro cu doi ortaci, îi duseră turma și-i tăiară din rădăcină limba, căci începuse a strigă după ajutor. După fapta asta crudă, Moro îi zise:

— Acu, du-te și povestește, ce ți-s'a întâmplat, mă, dobitocule!

Și Toto a pornit spre casă, dând din mâni și legănându-se pe picioare, iar din gură îi curgea sângele gărlă. Printr-o minune oarecare, a rămas în viață; dar niciodată n-a mai putut uită fapta lu Moro și pe el, și într-o zi, când văzù pe bandit, că-l duceau jandarmii, legat în lanțuri, apucă o piatră și-l lovi în spate, luându-o apoi la fugă, în hototul de răs al soldaților.

Mai târziu și-a părăsit mama căruntă, care locuia într'o colibă de pământ, sub poalele pădurii, și-a nceput să umble pustiul încoaci și-ncolo, zdrențos și flămând. Se năcăjise și el. Câteodată se tăvăliă la soare și eră mulțumit. Dacă prindea câte-o șopârlă, pe care o ucidă apoi încet, sau dacă chinuia până la moarte vreun gândac. Copiii începură a-și bate joc de el și-l năcăjiau



Scenă din retragerea garnizoanei turcești din Tripolis.

intruna. Odată apoi a bătut rău pe unul, și de-atunci l-au lăsat în pace.

Ci se află în apropierea lui, Nini, frumoasa și buna Nini, o fetiță cu ochi mari, cu fața plină de pete, și cu păr auriu, care se purtase totdeauna cu milă față de el.

Întâiaoară se întâlniseră naintea porții bisericii San-Rocco. Nini ghemuită într'un colț, rodea la o coajă de pâine; Toto, care n'avea nici ce mânca, se uită cu pizmă la ea și-și lingeă buzele.

— Vrei și tu? — întrebă fetița cu glas subțirel, și ridică spre el doi ochi senini, plini de lumină, ca un colț de cer din o zi de Septembrie. — Mai am încă o coajă.

Toto s'a apropiat de ea surizând și primi pânea. Începură a roade apoi amândoi; de trei-patru ori lise încrucișară privirele și zimbiră.

— De unde ești tu? — întrebă sfios Nini.

Toto îi răspunse prin semne și-i dădă să înțeleagă, că nu poate vorbi; își căscă apoi gura și-i arătă fetii rădăcina ciontă și inegrită a limbii. Fetița își întoarse ochii cu o groază de nedescris. Băiatul prinse atunci încet brațul Ninei în ochii lui se adunară lacrimi, și par'că

ar fi dorit să-i zică: Nu face așa; nu mă părăsi și tu; ai milă, fii bună! — Ci din gâtul lui s'auziră numai câteva hărăieli ciudate, cari îngroziră și mai mult pe biata Nini.

— Adio! — zise ea și se perdă.

Mai târziu, când lumea i-a văzut iar laolaltă, se împrieteniseră așa de mult, că păreau a fi doi frați. Ședeau amândoi la soare. Toto își pusese capul mare, negru, zbârlit, în poalele Ninei și închidea ochii, ca pisica, când fetița îi trecea prin păr cu mânuțile, gâdăindu-l și spunând a nu știu câta-oară aceeaș poveste despre un vrăjitor și fata de împărat.

— A fost odată, ca niciodată, a fost odată un împărat și avea trei fete. Pe cea mai mică o chemă Steluța și avea părul de aur, ochii de diamant și când ieșea pe stradă, oamenii înghenunchiau înaintea ei, și-i ziceau: Vine Madona! Odată, când culegea flori în grădiniță, văzută un papagal verde într'un pom...

Pe Toto îl vrăjiau cuvintele acestea dulci și argintii, își închidea ochii și adormia visând cu Steluța, cu minunata fată de împărat; de pe buzele Ninei se deslipiau vorbele tot mai domoale, tot mai încete, până când tăcea apoi. Soarele învălia grămada aceea mică

de zdențe, sub cari bătea o inimă omenească, cu un covor de raze aurii și calde.

* * *

Multe zile au trăit așa laolaltă, împărțind între ei bucata de milă căpătată, durmind pe străzile pustii, și porniau apoi uneori spre dealul cu vii, să piștolească o chiorchină, două, în suflet cu vecinica teamă, că-i prinde viierul și pușcă după ei cu șiret.

Toto părea a fi fericit: din când în când luă fetița în spate și alergă cu ea, ca un zmintit, peste păraie, prin spini, oprindu-se apoi deodată ostenit și gâfâind din greu. Și Nini râdea fericită cu el împreună; dar dacă vedeă cumva limba ciuntă, care se vedeă ușor, când râdea Toto, se 'ngrozia fără voce. Sărmanul mut, dacă băgă de samă, își perdeă toată voia și ziua întreagă rămânea abătut și trist.

Dar vai, ce frumoase sunt zilele de Octomvre!. Munții suri se ridică senini și curați în zarea îndepărtată, sușele și colinele sunt albe și verzi, și deasupra lor plutesc fășii violete de neguri, ridicându-se tot mai sus și tot mai sus și pierzându-se apoi cu o vrajă de nedescris pe bolta cerească vineție. Nini dormia în iarbă cu gura căscată, iar Toto se ghemuise lângă fetița și o privea gânditor. La câțiva pași dela ei, eră un gard de trestie, lângă care se înălțau doi olivi bătrâni și găunoși. Din spre partea aceasta, printre ramurile sure-verzii ale olivilor, cerul părea cu mult mai frumos.

Sărmanul mut eră dus pe gânduri, dar cine știe la ce să gândiă. Poate la Steluța, la fata frumoasă de împărat? Poate la Moro? Poate la coliba aceea galbuie de sub poalele pădurii, în care toarce singură o femeie și așteaptă, așteaptă — zădarnic?.. Cine știe!

Mirosul fânului îl vrăjise și simția că-i ferbe sângele în vine și i se suie la cap, prin care-i treceau cu rușea fulgerului fețe cunoscute, icoane îngrozitoare, fantastice.

Nini, cu capul dat nițel pe spate, răsufli liniștit. Toto luă un pai și începă să-i gâdăle gâtul; fetița însă tot cu ochii închiși, făcū o mișcare, ca și când ar alungă o muscă. Mutul se trânti pe spate de răs, ținând o mână înaintea gurii, ca să nu trezească cu glasul său pe fată. Se ridică apoi și grăbi spre marginea șanțului să culeagă un mănunchiu de floricele, pe cari le respiră pe fața Ninei.

Fetița să trezi și tipă speriată, dar văzând pe Toto care ședeă lângă ea cu ochii închiși, cu fața îmbujorată — izbucni în răs.

— Ești nebun! — zise ea cu glas dulceag și sonor, care sămănă cu sunetul de mandolină, pe o noapte de vară.

Să culcă apoi iar în iarbă și se întoarse pe cealaltă parte.

* * *

Într'o Duminecă de Noemvrie, tocmai pe la amiaz, ședeau iar sub boltiturile lui San Rocco. De pe bolta curată, vânăta, a cerului, soarele aruncă pe coperișul caselor, raze palide, slabe. Clopotele răsuna a sărbătoare și din străzile orașului din centru, străbatea un zgomot infernal. Erau singuri. Deoparte, în fața lor, eră o stradă îngustă, iar de cealaltă parte se întindea câmpul. Toto să uită la rapața, care înfloreă și răsăriă pe zidurile sterpe și negre ale orașului.

— Vine iarna, — zisă Nini dusă pe gânduri și privirea îi alunecă pe piciorușele desculțe și pe hăinuța ruptă. Vine iarna, vine zăpada și n'avem nici un cope-

riș, sub care să ne adăpostim de vânturi și de frig, și n'avem nici un vreasc, să facem foc, să ne'ncălzim... Mamă-ta, a murit? Ce?

Mutul plecă capul, și-l ridică apoi iară, ochii îi sclipiră și privi în zări.

— N'a murit? Te așteaptă?

Toto făcū cu capul, că da, și-apoi mai făcū câteva semne.

Voia să zică: — Să mergem la mama acasă, la poalele pădurii, acolo vom aveă și coperiș și vatră caldă și lapte și pâne.

* * *

S'au pornit și s'au dus cale multă. Se opriau în apropierea vreunei colibi, odihneau o clipă și porniau apoi iar la drum, flămânzi și osteniți. De multe-ori au durmit în mijlocul câmpului, sau sub streșina unui grajd. Nini suferia și se făcea tot mai palidă. Ochii ei își perduseră lumina, buzele îi învinetiră și piciorușele ei se umflaseră și erau pline de răni. Toto, când băgă de seamă cum e Nini, simți că moare de durere; îmbracă pe fetița și cu zdrențele sale, o învăli bine și o duse o bucată bună pe brațe.

Într'o seară, dupăce făcuseră un drum de câteva miluri, nu găsiră nicăirea adăpost. Zăpada eră de-o palmă pe pământ și cădea mereu și suflă un vânt aspru. Ninei îi trămurau dinții în gură de frig și se lipise strâns de băiat, care simția împunsături ca de pumnal, de câte-ori auzia scâncitul înecat al fetiței... Sărmanul Toto!

Ci mergea înainte și deasupra inimii sale simția bătând inimioara Ninei... Apoi nu mai auzi nimic, nu mai simți nimic. Brațul slab al fetiței, cu care ea îi cuprinsese gâtul, eră rece ca ghiața, și capul îi căzuse la o parte. Toto strigă și strigătul acesta părū că-i zdrobește peptul; strânse apoi și mai tare trupșorul fără de viață la pieptul său și mearsă mai departe, prin noianurile de zăpadă, bătut de crivățul sălbatec, care urlă mâniaș, groaznic, ca un lup flămând. Merse tot înainte, tot înainte, până când dela o vreme puterile îl părăsiră și sângele îi îngheță în trup. Atunci se prăbuși în zăpadă, dar și-atunci mai strânsă la inimă mortul micuț...

Și zăpada i-a troienit apoi...

o o o

POPORALE

De când badea meu s-a dus,
Negură 'n curte s-a pus,
Și pe pomii din grădină
Și pe biata mea inimă.

Bădișor, depărțișor,
Nu-mi trimite-atăta dor
Și pe lună și pe soare,
Și pe cald și pe răcoare,
Și pe stele mărunțele
Și pe zbor de rândunele,
Și pe stele și pe lună,
Și pe nori ce vânt adună.

Codrile cu frunza rară
Alungă-mi dorul afară,
Că de când ți-i frunza verde
Dorul tot în tine șede.

o o o

Resemnare.

T. MURĂȘAN

O, vino cu privirea ta albastră
Tristeță tu, copila suferinții,
O, vino cu privirea ta albastră...

Ca doi orfani treziți în cap de noapte
Să ne-așezăm la geamul de fereastră,
Ca doi orfani treziți în cap de noapte...

Cu ochii duși la 'ntâiul sării sfeșnic
Să stăm înlănțuiți de peste mijloc
Cu ochii duși la 'ntâiul sării sfeșnic.

Și să gândim la fluturii de-o oră,
Cum trec și se prefac în lutul veșnic —
Să ne gândim la fluturii de-o oră...!

o o o

Influența frigului și a căldurii asupra vieții.

de Prof. T. LIVIU BLAGA

Felul cum e împărțită vegetația pe suprafața pământului, e cât se poate de variat. Ținuturi întinse acoperite de plante în cea mai splendidă desfășurare a vieții lor, se schimbă cu deșerturi părăsite pustii.

Cu toate acestea mort, fără viață, nu e nici un loc pe suprafața pământului, nici chiar deșerturile cele mari nu sunt lipsite cu totul de viață. Deși nu vom afla în deșerturile acestea animale mari și nici arbori cu coroane ce se înalță maiestose către cer, vom afla însă plante, ale căror organisme suportoartă căldura dogoritoare și seceta acestor ținuturi, și cari cutează să deie piept luptându-se pentru existență cu elementele vrăjmașe.

Iar dacă cercetăm regiunile, cari în cursul anului întreg sunt acoperite cu straturi groase de zăpadă și ghiață, regiunile polare, precum și părțile de miazănoapte ale Siberiei și ale Americii de Nord, și aici vom afla reprezentanți ai vieții — deși într-o dezvoltare primitivă, — atât în plante cât și în animale. Viața organică suportoartă atât căldurile dogoritoare, cât și gerurile aspre; ea a știut să se acomodeze pentru amândouă extremele.

Peste tot s'a observat că temperaturile foarte urcate și foarte scăzute, le suportoartă cu mult mai ușor organismele inferioare, decât cele superioare. E și ușor de înțeles lucrul acesta, pentrucă o ființă cu cât se află pe o treaptă mai inferioară de dezvoltare, cu atât are trupul, corpul, mai simplu, cu atât cade mai ușor întreg organismul într-o stare de somnolență, ce se aseamănă cu moartea, în urma căreia poate supraviețui vremurile, ce nu oferă condiții destul de favorabile pentru traiu.

Multe lucruri interesante în direcția aceasta ni-le poate da o excursiune la munte. Un râu de glicer (glecerin sunt plaiurile de zăpadă-ghiață vecinică, ce coboară din piscurile munților înalți, de pildă a Al-pilor), în care abia putem ține mâna de rece ce e, este elementul de viață cel mai prielnic pentru o

alge (*Prasiola*). Planta aceasta de culoare verde-inchisă se stabilește pe pietrele din râu și e mișcată încolo și încoaici de cursa cea repede a apei.

Lichenele, niște îngrămădiri cojoase de plante, cari își află locul mai cu seamă pe pietri, arbori ș. a., trăesc la locurile cele mai înalte ale munților noștri, înconjurate de zăpadă și ghiață.

Cine cunoaște construcția anatomică o acestor lichene, nici nu se va miră așa tare de lucrul acesta, pentrucă ele sunt absolut astfel întocmite, încât să poată suporta fără urmări influințele stricacioase ale lumii din afară. Nu întâlnim însă totdeauna astfel de întocmiri de apărare.

Străbătând ținuturile de miazănoapte, călătorul întâlnește uneori un fenomen, poatecă unul dintre cele mai frumoase, ce ni-le poate oferi natura. De-odată se oprește în fața unui glecer și spre cea mai mare mirare a sa, vede, că zăpada-ghiața nu lucește în culoarea aceea albă-orbitoare, ci e roșie. Oare a orbit de luciul mult al câmpiilor de zăpadă, nu și-a pierdut cumva simțul de colorii? Nu, nu e nici o înșelăciune, nici o iluzie, câmpiile de zăpadă sunt în adevăr roșii, pentrucă pe ele trăesc în nenumărate miliarde o *alge* mică microscopică (*Sphaerella nivalis*), ce se distinge printr-o culoare roșie, pe care o împrumută apoi, în urma cantităților mari în cari obvine, câmpiilor de zăpadă. Și ce e mai minunat în lucru, e aceea, că această alge, care se simte foarte bine pe zăpadă și pre ghiață și se sporește repede, care supraviețuiește nopțile cele lungi de ger din regiunile polare (cu cât ne apropiem mai mult de poli pământului cu atât nopțile, dar și zilele, sunt mai lungi) fără a suferi din pricina aceasta, nu are nici o întocmire specială spre a se apăra contra frigului. Ne e altceva, decât un nucleu gol, un globuleț de *protoplasma* care se mișcă în apa aceea de ghiață cu ajutorul alor două firicele. Conține între altele și o culoare roșie, dând în masse mai mari culoarea roșie amintită a câmpiilor de zăpadă. Cum se face însă, de globulețul acesta de protoplasmă nu înghiață prefăcându-se într'un sâmbure de ghiață, pentrucă atunci când se desghiață, să plesnească, să se rupă?, aceasta nu o putem pricepe. Am putea să ne gândim la vr'o însușire specială de a protoplasmiei, de a se acomoda în măsură foarte mare după împrejurările, în cari trăește... cuvinte frumoase, în dosul cărora însă se ascunde neștiința noastră.

Incercările dela sfârșitul veacului trecut făcute cu stăruință de fier din partea unor fizicieni cu scopul de a *condensă* adecă de a prefăce gazele (corpuri de felul aerului: oxigen, idrogen, nitrogen, ș. a.), în *lichide* (corpuri curgătoare, cum e de pildă apa) au dat rezultate multumitoare. Temperaturile însă la cari se condensează gazele, sunt foarte mici (e știut de pildă, că vaporii de apă dacă se răcesc, adecă dacă le scade temperatura, se condensează, se prefac în apă; iarna să aburesc, adecă se acoper cu picuri mărunți de apă ferestrele reci dintr'o odaie, în care fierbe apă la foc, în care se află mulți vapori), foarte scăzute. De pildă *aerul lichid* (aerul condensat, prefăcut în lichid, în substanță curgătoare) are temperatura de *190 grade sub zero* (— 190).

Dupăce condesarea gazelor a dat rezultate atât de multumitoare și dupăce lumea s'a obcinuit a umblă și a lucră cu temperaturi atât de scăzute, ca și cu banii în toate zilele așazicând, s'a ivit ideea de a studiă influința temperaturilor acestora grozav de scăzute, gerului acestuia mare asupra organismelor. Se pare, că nici o ființă viețuitoare nu ar fi în stare a su-

portă astfel de temperaturi scăzute, dar s'a înșelat amar lumea.

Pictet (Geneva), unul dintre aceia, cari și-au câștigat mai multe merite la condensarea gazelor, a supus *alge* de pe nisip timp mai îndelungat la temperatură de 200 grade Celsius, sub zero. Și, să vedeți: algele au suportat frigul acesta grozav... viața a invins! Cu atât mai puțin suntem în stare a pricepe lucrul acesta, că organismele acestea nici odată n'au avut să supoarte astfel de temperaturi. Pe fundul râurilor, a lacurilor, sau în mare, sunt doar temperaturi în cazul cel mai rău de 0 grade, sau de 2 grade sub zero.

o o o

SPICUIRI LITERARE

VELEATUL OMULUI

TUDOR PAMFILE

Să nu te rogi niciodată lui Dzeu: „dă Doamne să mor“, pentru că nu mori. Peste toate-i Dumnezeu mai mare, numai peste Moarte nu. Nu zic anume, că-s tovarăși în stăpânirea lumii de sub soare, nici frați nu-s, și, mi se pare, că nici zile bune nu duc amândoi. Ia așa, un fel de taină ascunsă nouă, e rostul acesta al lui Dumnezeu și-al Morții.

Un mocan își avea turmele lui la munte sus, unde nu calcă zapcii cu dările, nici popa cu comandările, unde banul nu fuge, unde lumea nu sughe. Și nu-i mergea de loc bine mocanului cu oi: că azi îi pieria un miel, și nici urmă de hoți, mâne îi pieria o oaie, și nici urmă de lup, poimâne i se îmbolnăviau zece și muriau până seara, și pricina nu era chip s'o afle.

Într'o zi, stătea el așa, ostenit și îngândurat, lângă târlă, și aude fâș-fâș, fâș-fâș, printre frunzele pădurii. Și sălbătăciune nu era, pentru că fiarele nu au așa de mare îndrăzneală, și nici mers de om nu era, pentru că poteca nu umblă pe-acolo. Târziu tocmai, iată crengile bradului se dau înlături și chipul cel urât al Morții iese la lumină. Eu Moartea n'am văzut-o ca să v'o zugrăvesc din cuvite, dar mi n'chipui, că-i numai os și-atăta, cu coasa n spinare, și-atăta. Și Moartea, tăcută, sare repede gardul țarcului la oi, apucă un miel și intră cu el în pădure.

Mocanul, ca orișicare om în locul lui, întâiu rămâne de lemn, iar mai pe urmă, socotind că tot una-i pentru dânsul, în sărăcia lui cea lucie, își ia inima n dinți, și pas cu pas după Moarte.

Mergea Moartea, mergea și el după dânsa încet; o croia Moartea cumva la fugă, zbură și mocanul după dânsa. Și, hai-hai, hai-hai, ajung ei așa, pe la miezul nopții, într'o gură de prăpastie. Moartea stă o clipă pe mal, se uită înapoi, își face vânt și sare în gura prăpastiei; mocanul stă și el o clipă, se uită în jos, își face vânt și sare și el în gura prăpastiei.

Și ajung amândoi la fund: Moartea era teafără, pentru că-i fără moarte, mocanul viu nevătămat, pentru că nu-i sta scris să moară în prăpastie. Și de-acolo altă fugăreală, prin fundurile prăpăstioase ale întunerecului, până când Moartea izbește cu oasele mânios în lespedea de piatră și intră înlăuntru; mocanul pune umărul, se umflă în piept, înțepenește picioarele, și, când a icnit odată, stana de piatră s'a dat peste cap și bietul năcăjit se pomenește în sălașul Morții. Eu nu

l-am văzut ca să vi-l zugrăvesc din cuvite, dar, după câte am auzit, sălașul Morții din fundul pământului, e întunecos și rece, și numai părțile de cătră sfințit e plin cu felurite luminări și candelă. Acestea-s viețile oamenilor pământeni. Cele de aur și argint sunt ale fericitorilor, cele de coaje de brad sunt ale săracilor, cele necurate sunt ale necuraților, cele pline sunt ale celor cu viață îndelungată, iar cele deșerte arată sfârșitul urșilor lor.

Se apropie mocanul, și le petrece din ochi pe rând, le numără pe țări și pe sate, și tocmai într'un târziu găsește și candela lui, tănuță într'un colț. Se uită și-o vede că-i plină, se întoarce și strigă Moartea, și Moartea vine pe dată. Îi poruncește mocanul s'o curățe, și Moartea face după poruncă; se întoarce mocanul către Moartea și-i arată pumnul, și Moartea începe să tremure. Iar când a 'nhățat-o de furca pieptului și-a trântit-o de două ori în pământ, Moartea a rămas în genunchi, și s'a rugat mocanului s'o ierte. I-a dat apoi mielu nnapoi, i-a dat galbeni ca să-și răscumpere atâția ani de neajunsuri, i-a sărutat poala saricei și vârful opincii, și mocanul a ieșit din sălaș, a zburat afară din prăpastie, și de acolo în muntele cu oițele lui.

De atunci mahnire n'a mai avut, pagube n'a mai îndurat și toate i-au mers în plin...

Pildă vreți, dragii mei? Ați ascultat. Numai cine cearcă râul la izvor, își află leuire; dar' n'asteptați ziua cea de pe urmă a durerilor voastre, când amaru usucă întreaga putere din brațe și suflet.

o o o

CLIPÉ VESELE

ERMIL BORCIA

PLATĂ DUPLĂ

Îmi place beutura
Îmi place să trăiesc!...
Dar una nu-mi prea place,
Că trebui s'o plătesc.
Ah, banii n'urmă n'or fi
Chiar partea cea mai rea,
Da n'chief să cheltuiește
Și tinereța mea...
Parale sunt destule
Pe lume de muncești,
Dar ani pierduți, adio,
S'au dus, nu-i mai găsești...

ÎNTRECERE

Ninica: Mama mea a căpătat azi o haină nouă de mătăasă, mama ta nu!

Titica: Mama mea a căpătat azi dinți noi, mămăta nu!

CÂND O AM CERUT...

Când o am cerut, mi-a spus:
„Nu zic da, și nu zic ba
„Mai întâiu să ne cunoaștem
„Și pe urmă vom vedea...”

Un răspuns mai potrivit
Nu putea să-mi dea fetița, —
Pentru cazul de divorț
Ea și-a rezervat — porțița.

o o o

FLORI DE-O ZI

CÂNTĂREȚUL...

S. B.

Eră în o zi de toamnă. Ploile și vântul daseră năvală chiar la începutul lui Septembrie și o răceală timpurie coborise pe plaiuri. Oamenii se înfundaseră prin case și numai arare vedeai câteun suflet, trecând prin ceața sură, învelit în blăni, ca 'n toiul iernii. Totul părea atât de trist și sumbru; doar singure florile din glastră mai aduceau o notă disonantă în începutul acesta dureros de toamnă, reamintind serile liniștite și calde de vară...

În o zi de aceasta în orașelul, în care mă aflam pe atunci, eră mare zarvă. Venise un muzicant pribeag și anunțase, că va concerta de seară. Nu-l cunoștea nimenea, nu se știu de unde vine, și cine e. A apărut deodată în oraș și a dat de veste prin placate mari, lipite pe pereții caselor, că va concerta. Lumea a luat la cunoștință și bucuroasă, că găsește un privilegiu de distragere, a grăbit la concert.

Mi-aduc aminte, ca acum, de seara aceea. Venise toată suflarea de seamă din oraș, că sala scundă abia încăpea lumea. Ne-am așezat fieștecare pe locuri și am așteptat. În un colț al salei eră o bină făcută în pripă, la nimereală. Acolo avea să se producă muzicantul. A sunat apoi un clopoțel răgușit și pânza roșie s'a dat la o parte. Înaintea noastră am văzut atunci un om înalt, cu părul lung, slab, de credeai, că abia se ține pe picioare. Numai în ochii lui negri, triști, scânțieți văpaia unui dor nedeslușit. S-a închinat nițel, a spus un nume și a pus apoi vioara la bărbie. Și a cântat. A cântat o melodie sfâșietoare și lumea a rămas ca 'nmărmurită sub vraja cântecului. După câteva momente a izbucnit în aplauze și a cerut să i se mai cânte. Dar cântărețul n-a mai cântat. Sta pironit de o măscioară și privi la lume, cu un zimbet trist pe buze. Și oamenii, după ce au văzut că muzicantul nu mai cântă, s-au sculat supărați dela locuri și au plecat înjurându-l. Și lumea ieșii mereu, că sala rămase aproape goală. Atunci pe un scaun din fundul săli, cântărețul văzu o fată tineră, ce plângea înădușit. Ochii lui triști scăpară o lacrimă și duse din nou vioara la bărbie și cântă înc'odată în sala goală și tristă și scundă, în care plângea o fată tineră...

PODUL SUSPINELOR

se numea interesantul pod care legă cele două palate ce se văd în icoana de pe pagina 20 a acestui număr. La stânga e mărețul palat al Dogilor din Veneția, pe margine de lac, la loc desfătat, în frumosul oraș italian. În acest palat se aflau și tribunalele neînduratei vremuri așezate, iar în fața lui, peste ape, se văd uriașele temnițe, cu înfățișare tristă, neagră. Palatul dogilor e legat de temnițe prin un pod zidit cu măiestrie, peste care erau duși osândiții din palatul desfătat în cel întunecat. Cu drept cuvânt a fost numit el „Podul Suspinelor“, căci cel ce peste el spre dreapta tre-

ceă, în împărăția neagră a desnădejzii se ducea... Acolo îl așteptă ori robia grea, ori moartea.

Palatul a fost zidit în veacul al XV-lea în stil gotic. Azi se află așezată în el o parte a bibliotecii „San-Marco“.

GRAIUL VREMII

Multe-au fost mai de mult, cari astăzi nu mai sunt. Și din cele, cari sunt, multe altcum fost-au. Cel ce vreă să-și câștige învățătura pentru viitor și mulțumire în prezent, să răfoiască cartea trecutului, căci pe paginile ei multe sunt scrise. Multe, unele frumoase, altele cumiști și iarăș altele interesante, ca documente a vremilor, prin cari am trecut, până am ajuns unde suntem...

Cari erau, de pildă, în bătrâni albiturile regilor, adevă mai bine zis, cam câte cămeși aveă regele, regina și celelalte dame de curte, cari sunt și astăzi la curțile domnitoare? Asta o știm, răsfoind un nu de mult aflat lăsământ, testament cum i-am mai zice, al spălătoresei regelui francez depe vremuri: Henric, al IV-lea. Spălătoreasa lasă toate albiturile ei moștenire regelui, care în urmă le împarte celor din preajma să, afară de cearceafuri, cari cică erau pe-atunci raritate, și din cale-afară scumpe.

Henric, pe când eră rege al Navarei, nu avea mai mult de 11 cămăși, și din acestea multe erau rupte și cărpite. Când a plecat în 1585 la războiu, pe semne n'aveă nici o cămașă, căci trimite în goană crăinic vistierului, ca să-i trimită o cămașă. La moartea lui, eră cumva mai bine înzestrat cu cămăși, dar mai multe de 23 niciodată n-a avut. Și aceasta eră mult, căci prințesa cea mai bogată a curții regale abia avea două cămăși. Una o folosiă ziua, pe cealaltă noaptea. Cămașa de zi i se spală noaptea, iar cea de noapte ziua, firește pricinuind multe neplăceri prințesei, căci nu erau întotdeauna bine zăbice. Se și plângea de asta sărmana prințesă, dar nu i-a trecut prin gând să-și îmbogățească garderoba pentru asta.

Pe vremea regelui Ludovic al XIV-lea, cu mult mai târziu deci, stările acestea nu se îmbunătățiseră. Nevasta lui într-un rând, adresând o ironie damelor făloase dela curte, a zis: „Noi damele de curte, nu am fost, ca domnișoarele de azi. Aveam de tot două cămăși, și dacă se rupeau, cumpăram altele“...

Vedeți dumiavoastră, ce vremi erau pe-atunci, dar ian uitați-vă azi în garderoba unei dame de-a noastre!

RĂZBOIUL ITALO-TURC

Cam de-o lună de zile a zburat de pe vasele de războiu italiene întâiul glonț de tun, la Preveza, dând semnalul pentru un războiu a două popoare, din care prea ușor se poate aprinde întreagă Europa. La început se credeă, că războiul acesta se va sfârși încurând, căci se vestise că Turcia în Tripolitania îndepărtată nu poate trimite destulă armată, ca să țină

BIBLIOGRAFIE

Au apărut și se află de vânzare la „**Librăria Națională**“, S. Bornemisa, următoarele cărți:

Ion Gorun: Știi Românește?	cor.	1'35
Cristescu și Bratu: Metodica învățământului primar	"	6'—
Bucura Dumbravă: Haiducul, roman	"	2'—
Victor Cathrein: Concepția catolică despre lume	"	1'95
Sofia Nădejde: Robia banului, roman	"	2'—
Dr. N. C. Paulescu: Instincte sociale, patimi și conflicte, remedii morale	"	2'—
Björnsterne Björnson: Synnove Solbaken	"	1'50
D. Zamfirescu: Anna, roman	"	2'—
Carmen Sylva: Pe Dunăre	"	1'—
" " In luncă	"	1'—
Cardinalul Wisemann: Fabiola, rom.	"	2'50
I. Gorun: Robinson în țara românească	"	1'—
Dr. Lupuș: Însămănătea bisericii	"	0'10
Goethe: Hermann și Dorothea, trad.	"	0'80
I. A. Basarabescu: Nuvele	"	2'—
T. Popovici: Carte de cântece I.	"	0'60
" " " " II.	"	2'—
Gaster: Crestomația rom. I—II	"	5'—
Coșbuc: Sacontala, trad.	"	5'—
Goga: Însemnările unui trecător	"	3'—
T. Mera: Din țări streine	"	2'—
Iorga: Tulburările bisericești și politicizantul	"	0'75
Iorga: Serbările dela Blaj	"	0'30
Strin: Din sârmana mea grădină (poezii)	"	2'—
Cotruș: Poezii	"	1'—
H. Stahl: Bucureștii ce să duc	"	2'50
Iorga: In era reformelor	"	2'—
Tudor Pamfile: Graiul vremurilor, povești	"	2'—
A. D. Culea: Învățământul despre natură	"	3'50
A. C. Cuza: Scăderea populației creștine și înmulțirea jidanilor	"	0'60
A. Maior: Magdalena, dramă	"	3'—
Dostoievski: Crimă și pedeapsă	"	4'—
O. Tăslăuanu: Informații literare și culturale	"	2'—
L. Dauș: Dușmani ai neamului, roman	"	3'—
Schopenhauer: Aforzime, trap. Titu Maiorescu	"	3'—
Urechia V. A.: Legende Române I.	"	3'50
" " " " II.	"	3'50
Renard: Este omul liber?	"	2'—
I. Stuart Mill: Robia femeii	"	1'—
H. Lecca: Cancer la inimă, piesă	"	1'—
Dim. Oeconomu: Capul lui Mihai Vi-teazul	"	0'60

I. Grămadă: Din Bucovina de altădată, schițe	"	0'20
Iules Verne: Castelul din Carpați	"	1'60
L. Dauș: Străbunii	"	1'50
Conan Doyle: Duett, roman	"	1'60
Dr. V. Onișor: Legiunea țării noastre	"	1'—
Iorga: Ceva despre Ardealul românesc	"	0'60
Dr. Șimon: Vasile Nașcu, legat	"	6'—
Pecurariu: Elemente de estetică	"	1'20
Dr. D. Moldovan: Advocatul popular	"	2'50
" " " " leg.	"	3'50
Nordau: Minciunile convenționale	"	1'20
Agârbiceanu: In întunec, nuvele	"	2'—
Maria Moscu: Ada Lazu, nuvele,	"	2'—
Ciura: Icoane	"	1'20

Cărți pentru copii:

Dr. C. Popescu: Povești și fabule pentru copii, volum ilustrat	"	3'—
Robinson Crusoe, tradus de Rosetti, ilustrat	"	3'—
Smara: Corbul cu pene de aur	"	2'50
Copiii la țară. poveste veselă, ilustrată	"	3'—
Preublări prin lume: Americile și Australia	"	1'50
Adelina Maior: Biblioteca Copiilor II.	"	1'60
" " " " III.	"	1'—
" " " " IV.	"	1'60
Stanley, volum ilustrat	"	1'60

Cărți științifice:

Dr. L. E.: Omul. Anatomia capului	"	1'50
Hirsich: Orzul și cultura sa	"	1'—
Mic Atlas din istoria naturală	"	4'—
Berbecul și oaia	"	2'—
Seyffert h: Câțele, structura și organele sale	"	2'—
" Boul și vaca	"	2'—
A. Söcec: Calul, principii asupra lui	"	6'—

0 0 0

ALMANAHUL SCRIITORILOR DELA NOI

Peste câteva zile va ieși de sub tipar sub numirea de sus o foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile alor vreo 45 scriitori născuți în Ardeal, Țara-Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, înșirarea cărților ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vreo poezie, o nuvelă ori ceva știință, până acum nepublicată încă! Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pretutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cei mai de seamă scriitori născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„*Almanahul scriitorilor dela noi*” e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitoare dela noi, și e un mărgăritar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața celor mai de seamă fii ai neamului său, al căror scris îl ceteste zilnic în ziare și prin reviste?

„*Almanahul scriitorilor dela noi*” mai are apoi încă un capitol interesant și de mare preț: *capitul pressei*. Se vor arăta capurile tuturor foilor românești de dincoace de Carpați, se va espune pe scurt istoricul fiecăreia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost colaboratorii mai de seamă și cine scrie de prezent la ea.

Almanahul la sfârșit va avea și *Calendar pe 1912*, așa că ori cine cumpără „*Almanahul scriitorilor dela noi*”, nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrâns de ecsemplare, rugăm on. public cetitor românesc să grăbească a o comandă, ca fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un ecsemplar costă cor. 1.80 trimis franco. Dacă se comandă peste 5 ecsemplare la un loc, pe aceeaș adresă, se dă ecsemplarul cu numai cor. 1.60; iar cei, cari comandă la un loc peste 10 ecsemplare, îl capătă cu cor. 1.40, franco. Banii se pot trimite de pe acum, pe adresa: „*Librăria Națională*” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

Pentru România și altă străinătate fiecare ecsemplar costă Lei 2.—.